

TP. Hồ Chí Minh xây dựng nông thôn mới gắn với phát triển đô thị thông minh

PHẠM THỊ KIÊN*
BÙI MỸ NGỌC**

Sau hơn 10 năm triển khai thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới, diện mạo nông thôn của TP. Hồ Chí Minh đã có nhiều khởi sắc. Bên cạnh đó, Thành phố cũng đẩy mạnh thực hiện xây dựng đô thị thông minh, qua đó, các chương trình, dự án xây dựng kết cấu hạ tầng thiết yếu được đầu tư, triển khai thực hiện nhằm góp phần đổi mới diện mạo nông thôn. Bài viết phân tích thực trạng xây dựng nông thôn mới gắn với đô thị thông minh ở TP. Hồ Chí Minh, trên cơ sở đó đưa ra giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của quá trình này.

THỰC TRẠNG

Kết quả đạt được

TP. Hồ Chí Minh là một trong những địa phương thực hiện tốt công tác xây dựng nông thôn mới. Giai đoạn 2016-2020, Thành phố đã hoàn thành 100% xã nông thôn mới nâng cao, trong đó, có 4 huyện được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới trên địa bàn, bao gồm: Củ Chi, Hóc Môn, Nhà Bè và Cần Giờ (UBND huyện Cần Giờ, 2021). Song song với xây dựng nông thôn mới, Thành phố còn chú trọng tới việc xây dựng đô thị thông minh với việc tập trung phát triển các nhóm tiêu chí về quy hoạch hạ tầng kinh tế - xã hội, kinh tế và tổ chức sản xuất, văn hóa - xã hội - môi trường. Trong đó, Thành phố đã quy hoạch các khu vực trọng tâm để tạo điểm nhấn và nét độc đáo riêng có đối với mỗi xã nông thôn mới nâng cao, cũng như nông thôn mới kiểu mẫu. Cụ thể:

Về cơ sở hạ tầng kinh tế - xã hội, Thành phố đẩy nhanh công tác triển khai thực hiện đầu tư hạ tầng kỹ thuật thuộc Đề án nâng cao chất lượng các tiêu chí xây dựng nông thôn mới tại 5 huyện và 56 xã đã được UBND Thành phố phê duyệt. Đồng thời, TP. Hồ Chí Minh cũng nâng cấp và hoàn thiện hạ tầng nông thôn bảo đảm đồng bộ, kết nối phục vụ hoạt động sản xuất và sinh hoạt của người dân; chú trọng đầu tư xây

dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội nông thôn gắn với phát triển đô thị.

Về kinh tế và tổ chức sản xuất, Thành phố tập trung chỉ đạo thực hiện chương trình phát triển nông nghiệp theo hướng cơ cấu lại và đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu nông nghiệp đáp ứng với quá trình xây dựng đô thị thông minh; xây dựng liên kết sản xuất theo chuỗi giá trị; phát triển nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao gắn với chế biến và tiêu thụ. Mặt khác, Thành phố tăng cường đổi mới, phát triển và nâng cao hiệu quả kinh tế tập thể, mà nòng cốt là hợp tác xã nông nghiệp gắn với phát triển nông nghiệp theo hướng cơ cấu lại và đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu nông nghiệp theo hướng nông nghiệp đô thị công nghệ cao; chú trọng tập trung chuẩn hóa 16 sản phẩm của chương trình “mỗi làng một sản phẩm” (OCOP) theo kế hoạch (gồm 13 sản phẩm thuộc nhóm thực phẩm và 3 sản phẩm nhóm lưu niệm - nội thất - trang trí).

Trong quá trình thực hiện nông thôn mới gắn với phát triển đô thị thông minh, Thành phố cũng tập trung vào phát triển nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao, nông nghiệp sạch, nông nghiệp đô thị, cụ thể như việc xây dựng Trung tâm Công nghệ sinh học (diện tích 23 ha), Trại Thực nghiệm và Trình diễn chăn nuôi bò sữa công nghệ cao Israel (DDEF) với 200 con, xây dựng khu nông nghiệp công nghệ cao với diện tích 88 ha... (Hoàng Tỷ, 2019).

Về văn hóa - xã hội - môi trường, TP. Hồ Chí Minh đã nghiên cứu tổ chức bộ máy quản lý và hoạt động theo nguyên tắc chuyên nghiệp hóa; tiếp tục triển khai, phát động phong trào toàn dân tham gia bảo vệ môi trường, lồng ghép với cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” và “Người dân TP. Hồ Chí Minh không xả rác ra đường

* TS., ** ThS., Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh

TP. Hồ Chí Minh áp dụng các kỹ thuật tiên tiến để phát triển nông nghiệp công nghệ cao

và kênh rạch, vì thành phố sạch và giảm ngập nước”. Các đơn vị, địa phương thường xuyên đổi mới hình thức, nội dung phong trào toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc, bảo đảm thiết thực, hiệu quả, làm tốt công tác vận động quần chúng, huy động và phát huy ngày càng tốt hơn sức mạnh của cả hệ thống chính trị ở cơ sở trong phòng chống tội phạm, giữ gìn an ninh, trật tự ngay tại cơ sở...

Những vấn đề đặt ra

Một là, nguồn nhân lực chất lượng cao trong việc xây dựng nông thôn mới

Nguồn nhân lực của TP. Hồ Chí Minh còn hạn chế trong việc ứng dụng công nghệ cao vào sản xuất nông nghiệp. Đặc biệt, một số lĩnh vực nghiên cứu về thú y, công nghệ sau thu hoạch, đất và phân bón, thủy sản, lâm nghiệp, cơ điện nông nghiệp... đang có nguy cơ thiếu cán bộ nghiên cứu trầm trọng. Tại các khu công nghệ cao đang thiếu nguồn nhân lực có khả năng tiếp cận các tiến bộ kỹ thuật, khoa học mới để ứng dụng vào thực tế sản xuất. Hiện Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn TP. Hồ Chí Minh phải thuê các chuyên gia nước ngoài hợp tác.

Bên cạnh đó, việc đưa nghiên cứu vào trong sản xuất còn thiếu những nghiên cứu về những đề tài nông nghiệp ở cả phương diện cơ sở lý luận, thực tiễn, giải pháp khoa học, công nghệ và triển khai các mô hình ứng dụng. Trong khi đó, nguồn nhân lực ở TP. Hồ Chí Minh qua đào tạo đối với nhóm ngành nghề kỹ thuật công nghệ chiếm tỷ trọng tới 35% (Lê Thị Kim Chi, 2021). Điều này chứng tỏ, vẫn còn khoảng cách lớn giữa trình độ và khả năng của nguồn nhân lực được đào tạo.

Hai là, xây dựng nông thôn mới theo ngành nghề truyền thống gắn với chất lượng công nghệ cao

Theo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn TP. Hồ Chí Minh, hiện nay Thành phố có diện tích đất nông nghiệp gần 114 ngàn ha, chiếm hơn 50% tổng diện tích toàn Thành phố. Trong đó, đất sản xuất nông nghiệp chiếm khoảng 66.000 ha, đất lâm nghiệp 35.684 ha, đất nuôi trồng thủy sản 10.798 ha. Với trên 25.300

hộ đang sản xuất nông nghiệp, tỷ lệ lao động nông nghiệp được đào tạo hơn 70% (Từ Minh Đức, 2021). Vì vậy, ngành nông nghiệp vẫn đóng góp vào sự tăng trưởng kinh tế của TP. Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, quỹ đất ngày càng hẹp đi, dân số ngày càng đông và mật độ dân số cao. Chính vì thế, quá trình thực hiện nông thôn mới được Thành phố chú trọng gắn liền với định hướng xây dựng và phát triển các sản phẩm nông nghiệp chủ lực và ngành nghề nông thôn truyền thống, đặc trưng vùng nông thôn thành phố. Qua đó, các xã nông thôn mới của Thành phố có nhiều sản phẩm đạt chất lượng và xuất khẩu, tuy nhiên quy mô và giá trị xuất khẩu chưa cao. Nguyên nhân là do sản phẩm của các xã nông thôn mới có chất lượng chưa đồng đều, chưa phân hạng sản phẩm... Hơn nữa, sự chủ động của nông dân khi tham gia ứng dụng khoa học kỹ thuật tiên tiến, công nghệ cao vào sản xuất nông nghiệp chưa được thực hiện rộng rãi. Một bộ phận người dân còn trông chờ vào sự hỗ trợ của Nhà nước; liên kết sản xuất chưa bền vững.

Ba là, xây dựng nông thôn mới gắn với bảo vệ môi trường, phát triển bền vững

Việc tiến hành thu gom, xử lý rác thải là một trong những yếu tố quan trọng trong việc giữ gìn vệ sinh môi trường nông thôn. Vì vậy, tại một số xã nông thôn mới ở TP. Hồ Chí Minh, chính quyền đã phát động người dân xây các bể xử lý rác quy mô hộ gia đình với chi phí thấp. Đây là cách làm mới, tuy vậy vẫn chưa đạt hiệu quả cao. Hơn nữa, hạ tầng cống rãnh, các công trình nước sạch, công trình vệ sinh... tại nhiều xã nông thôn mới vẫn chưa đúng tiêu chuẩn.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP

Để đẩy mạnh xây dựng nông thôn mới gắn với phát triển đô thị thông minh, trong thời gian tới, TP. Hồ Chí Minh cần tập trung thực hiện một số giải pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực nông nghiệp

Để đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực nông nghiệp ở các xã nông thôn mới, TP. Hồ Chí Minh cần tiếp tục đổi mới và nâng cao năng lực quản lý nhà nước về giáo dục nghề nghiệp theo hướng tiếp cận các phương thức quản lý tiên tiến, hiện đại trên thế giới. Tập trung đầu tư, nâng cao chất

lượng các trường chất lượng cao, trường nghề. Đồng thời, tập trung đẩy mạnh công tác “đào tạo kép”, thu hẹp dần khoảng cách giữa đào tạo và sử dụng lao động; hình thành tư duy, ý thức khởi nghiệp cho học sinh sau đào tạo nghề nghiệp.

Tiếp tục nâng cao năng lực quản lý nhà nước thông qua công tác đào tạo nâng cao trình độ cho đội ngũ cán bộ chuyên ngành giống, đáp ứng với yêu cầu hội nhập quốc tế và khu vực, đặc biệt là nguồn nhân lực trong quản lý, sản xuất giống. Ngoài ra, tổ chức chứng nhận chất lượng giá trị giống vật nuôi; kiểm tra, kiểm nghiệm chất lượng giống bằng các phương pháp kỹ thuật tiên tiến, hiện đại.

Thứ hai, xây dựng nông thôn mới theo ngành nghề truyền thống gắn với công nghệ cao

Để bảo đảm quy trình sản xuất và chuỗi cung ứng sản phẩm, Thành phố cần đẩy mạnh kết nối tiêu thụ nông sản; kết nối liên kết sản xuất giữa “hộ nông dân - hợp tác xã - doanh nghiệp”. Điều này cần sự tập trung thực hiện và có sự phối hợp của nhiều ban, ngành và sự chỉ đạo của Thành phố. Đặc biệt, trên cơ sở thành công của các mô hình hợp tác xã hiện nay, Thành phố cần phát triển loại hình hợp tác trong sản xuất hoa lan cây kiểng, cá kiểng, rau sạch, chăn nuôi heo, bò..., gắn chặt từ khâu sản xuất giống, nuôi trồng, thu hoạch, chế biến và tiêu thụ.

Mặt khác, cần tiếp tục đổi mới và phát triển các hình thức tổ chức sản xuất phù hợp; nhân rộng các mô hình tổ chức sản xuất mới, hiệu quả, nhất là các hình thức hợp tác, liên kết sản xuất, chế biến, tiêu thụ nông sản theo chuỗi giá trị, kết

nối với hệ thống tiêu thụ ở cả trong nước và ngoài nước; chuyển từ sản xuất theo hộ gia đình riêng lẻ sang mô hình sản xuất hợp tác, liên kết, tập trung, quy mô lớn. Chuyển mạnh từ sản xuất lấy số lượng làm mục tiêu sang sản xuất nâng cao chất lượng, hiệu quả, có giá trị gia tăng cao, phát triển các sản phẩm phát huy lợi thế so sánh của TP. Hồ Chí Minh.

Thứ ba, xây dựng nông thôn mới gắn với bảo vệ môi trường, phát triển bền vững

Tập trung nghiên cứu, chuyển giao, ứng dụng khoa học, công nghệ và các quy trình sản xuất tiên tiến vào sản xuất, hướng tới nền nông nghiệp sạch, thân thiện với môi trường.

Bên cạnh đó, để cải thiện tiêu chí về môi trường nông thôn, trước hết cần tuyên truyền, nâng cao nhận thức của người dân. Chính quyền và các đoàn thể cần tăng cường vận động nhân dân thực hiện các biện pháp vệ sinh môi trường khu dân cư, khử trùng tiêu độc khu vực chuồng trại, đường làng ngõ xóm, khơi thông cống rãnh, thu gom, xử lý rác thải và xây dựng các công trình nước sạch, công trình vệ sinh đúng tiêu chuẩn. Vận động nhân dân thực hiện nếp sống văn minh, xây dựng gia đình văn hóa; khuyến khích phát triển sản xuất, chăn nuôi gắn với bảo vệ môi trường (tiêu biểu như làm bể biogas để xử lý chất thải chăn nuôi); đẩy mạnh công tác trồng cây xanh quanh nhà, tạo môi trường trong lành và cảnh quan xanh - sạch - đẹp; phát động các phong trào chỉnh trang đường phố, ngõ hẻm, khuôn viên gia đình và xây dựng các công trình vệ sinh kiên cố, đạt chuẩn. Lồng ghép các nội dung cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư”, thực hiện quy ước trong giữ gìn vệ sinh môi trường nông thôn.

Ngoài ra, Thành phố cần tiếp tục bố trí vốn để triển khai thực hiện kế hoạch duy tu để phát huy hiệu quả cơ sở hạ tầng kỹ thuật đã đầu tư, đồng thời tiếp tục triển khai các công trình phát sinh mới. Việc xây dựng nông thôn mới cũng cần được phối hợp triển khai đồng bộ và tận dụng tốt nguồn lực từ các chương trình, dự án khác. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cát Chí Hoa (2009). *Từ nông thôn mới đến đất nước mới*, Nxb Chính trị quốc gia
2. Tương Lai (2008). *Về nông thôn và nông dân, Nông dân, nông thôn, nông nghiệp - những vấn đề đang đặt ra*, Nxb Tri thức
3. Lê Thị Kim Chi (2021). Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao trong bối cảnh hội nhập quốc tế ở thành phố Hồ Chí Minh, *Tạp chí Công Thương - Các kết quả nghiên cứu khoa học và ứng dụng công nghệ*, số 6, tháng 3/2021
4. Từ Minh Đức (2021). *Nông nghiệp thành phố Hồ Chí Minh - Một thoáng nhìn lại*, truy cập từ <http://www.sonongnghiep.hochiminhcity.gov.vn/tintuc/lists/posts/post.aspx?Source=/tintuc&Category=TIN+HO%E1%BA%A0T+%C4%90%E1%BB%98NG+KH%C3%81C&ItemID=2487&Mode=1>
5. Hoàng Tử (2019). *Thành phố Hồ Chí Minh phát triển nông nghiệp công nghệ cao bền vững*, truy cập từ <https://congthuong.vn/tp-ho-chi-minh-phat-trien-nong-nghiep-cong-nghe-cao-ben-vung-122205.html>
6. UBND huyện Cần Giờ (2021). *Cần Giờ - Huyện nông thôn mới của thành phố Hồ Chí Minh*, truy cập từ <https://cangio.hochiminhcity.gov.vn/-/can-gio-huyen-nong-thon-moi-cua-thanh-pho-ho-chi-minh>